

بابو عبدالرحمن کرد نابراہوئی شاعری ٹی ترقی پسندی ناچاچ

An Analysis of Progressivism in Babo Abdul Rehman Kurd's Brahui Poetry

Naseebullah Domki

SST (G) govt. boys high school, Lijjay, district Kharan.

DOI: <https://doi.org/10.54781/abz.v13i1.248>

KEYWORDS

Brahui,
Poetry,
Progressivism,
Lat-Khana,
Babo Abdul
Rehman Kurd

ABSTRACT

This research article describes the trend and tendency of progressivism in Brahui poetry of Babo Abdul Rahman Kurd and the sources through which the impacts of progressive thoughts took place in his poetry. The poet stands tall holding a great position in Brahui literature being one of the poets who have introduced several trends and thoughts in their poetic pieces to change the direction of Brahui poetry. Although he has been basically known as an epic poet, progressivism and many other poetic thoughts can also be found in his Brahui poetry. This article discusses how the trend and tendency of progressivism have both consciously and unconsciously found place in his poetry through different ways. The first one was the depiction of deplorable condition of his contemporary nation which, during his poetic period, was socially, politically and economically was facing miserable conditions. Such prevailing miserable conditions of his society seem to have influenced him to incorporate progressive thoughts in his poetry. The second one was the impacts of Marxism and the Progressive Movement of Urdu literature which also seems to have affected him to include the progressive thoughts in his poetry. The last one which brought and strengthened the progressive thoughts in his poetry was "Lat Khana", a political and literary progressive Movement in Balochistan, while Babo Abdul Rahman Kurd was also very closed attached to the movement.

Review paper

Type.

Received: Jun 19, 2021; Accepted: November 22, 2021; Published: December 25, 2021

بابو عبدالرحمن کرد بنیادی وژاٹ براہوئی ادب
ٹی اسہ مزاحمتی شاعر سینا حیثیت اٹ یاد کنگ اک۔
اونا شاعری ٹی ایلو بہا زاسرحال آتے تون اوار ترقی پسندی
نا سرحال اسہ گچینو دروشم سے ٹی نظر بریک۔ سوچ دا
ودی بریک کہ بابو عبدالرحمن نابراہوئی شاعری ٹی ترقی
پسندی نافکرور جحان ہراکان بس؟

او بابو تینا براہوئی شاعری ٹی ترقی پسندی نا
فکرور جحان اے امر و ہرا وژاٹ درشان کرینے؟

چائننداری (Introduction)

براہوئی شاعری نا سرخیل، بابو عبدالرحمن
کرد نہ بیرہ اسہ شاعر اس، بلکہ سیاسی و صحافتی میدان
ٹی ہم امور روشن خیال، وطن دوست و قوم پرست آسیاسی
کڑدہ غاتے تون اوار اس ہرافک بلوچستان نامخلوق ناڈ کہ
دژد، سیاسی و سماجی وئیل آتہ ایسری کن نن ودمے جہد
ٹی لگوک اسرہ۔ ہموہی روشن خیالی، وطن دوستی، قوم
پرستی، سیاسی و صحافتی خدمت آتے آن چندی سرحال
آک اونا شاعری ٹی اوژدہ مسر۔

پرستی، ہر ادے پروفیسر انور جمال (2017) ترقی پسندی نا ضد پارینے- او قدامت پرستی کون آہازا متکنا نظریہ و تصورات آک ادب ٹی ترقی پسندی نافکر و رجحان ئے مون آتنگ ٹی ہم اسہ گچینو کڑدس ادا کیرہ-ہندابی راجی وئیل آک راج اسے جمود ناشکار کرسا ترقی و شونداری آن مر کیرہ گڑا ترقی پسندی نافکر و رجحان ہمو راج نا ادب ٹی اڈہلسہ کیک اوہندن انگار راجی وئیل آتے شیف خلصا راجی زندے شوندار کنگ نا خواستگار مریک-ہندا خاطر ان ترقی پسندی ہمو ادبی فکر و رجحان آتے آن اسٹ اے ہرافک ادب اے راجی وئیل آتاد رسانی نا وسیلہ جوڑ کنگ خوارہ یا ہرافک "ادب برائے ادب" نا جاگہ غا "ادب برائے زندگی" ناتوارے خلیرہ-دنکہ پروفیسر انور جمال نوشتہ کیک؛

"ترقی پسندی ادب برائے زندگی
ناعرہ اے ہمیں بس-دانہ یکہ انگا
مسخت ادب اے زندگی نا
جمالباتی پہلوتے آن جتا ہمو کنج
آتے آن خڑک کنگ اس ہراڑے
زندگی رہینگاکہ- " (Anwar, 2017.70)

ترقی پسند نظریہ ادب ئے زندگی آن خڑک کرساراج ئنا مخلوق نا وئیل آتے درشان کیک و ہمو غٹ نظریہ و تصورات آتے رد کیک ہرافک راج نا دروشم اے وئیل آتا ہندنو وڑاسے ٹی گواچی کرینو کہ ہرافتان راجی زندہ بیرہ جمود نا شکار مسونے بلکہ ہنداخہ بین شیفی و خواری نا پارہ غابنانے-ایلو کنڈان ہندنو معیاری او تخلیق نا ہم خواست اے کیک ہرافک راجی زندے ترقی و شونداری ٹی کمک کار مریر-

"لس وڑاٹ ترقی پسندی آن مراد
ہندن انگا نوشتہ آک ہرافک؛
راجی ترقی ٹی کمک کیر ادب نا
فنی معیاراٹ پوروبریرہ-"
(Ullah, 2018, p. 134)

دا بابت اٹ بابو نا براہوئی شاعری ٹی ترقی پسندی نا اسہ گونڈو تحقیقی و جاجس الوئی مریک-

دا پٹ پولی نوشتہ (ریسرچ آرٹیکل) اے نتیجہ نا پارہ غا دننگ، کاریم ٹی اتو کا تحقیقی وڑوڈول اے پک کنگ المی اے-بابو عبدالرحمن کرد نا شاعری ٹی ترقی نا سرحال آتہ جاج اے ہلنگ آن مست اول گونڈانگالوز آتے ٹی ترقی پسندی ئے پہہ مروئی اے کہ ترقی پسندی انت اسے؟

تحقیق نا وڑوڈول (Research Methodology)

دا پٹ پولی نوشتہ (ریسرچ آرٹیکل)
"بابو عبدالرحمن کرد نا براہوئی شاعری ٹی ترقی پسندی نا جاج" ہم گڑاس تحقیقی وڑوڈول آتاد اٹ اڈتنگانے-ہرا مقصد نا حوالہ ٹی بنیادی پٹ وپول (Basic Research) اسے- نوعیت نا حوالہ ٹی آبی (Qualitative) اے- موضوع یا سرحال نا بابت اٹ ادبی پٹ وپول اسے- بلا واسطہ (Indirect) طریقہ کار یا وڑوڈول نا حوالہ اٹ بیانہ یا لائبریری تحقیق اسے-

ترقی پسندی

ترقی پسندی اسہ ہندنو اصطلاح اسے ہرا ادب نا دنیا ٹی اسہ فکر و رجحان اسے نا دروشم اٹ چائنگ اک- ترقی پسندی نافکر و رجحان دنیا نا چندی زبان و ادب آتے ٹی شعوری و لاشعوری دروشم اٹ نظر بریک- ادب نا ایلو بہازا فکر و رجحان آتے آن بارتینے آن تینٹ درشان مفک بلکہ دا نا اڈتنگ ٹی چندی راجی، سیاسی و معاشی وئیل آتاد و ضرور مریک-

لس وڑاٹ ترقی پسندی نافکر و رجحان ادب سے ٹی ہمو تم جاگہی مریک ہرا تم کہ اسہ راج اسے نامخلوق سرمایہ دارانہ و جاگیر دارانہ نظام نا سوب آن غریبی، لنگڑی، لوچی و استحصال نا گواچی مرے- اسہ راج سے نامخلوق سامراجی طاقت آتادو آن ظلم، زور راکی و کوزہ گیریت نا گواچی مرے- دا کان بیدس رجعت

ترقی پسند آورناک ادب نا ذریعہ اٹ ہندوستان نا آجوئی نا ہو کاہے کنگ تون او ارمو غٹ رجعت پرستی نا نظریہ و تصورات آتے شیف خلنگ کن اسہ شعوری و کوشست اس کرسا ترقی پسند تحریک ئے اڈتسر-ہراتم داتحریک جوڑمس تو دانا مسخت ئے اسہ اعلان نامہ سے ٹی دن درشان کریر؛

ننا انجمن نامسخت ادب و آرٹ
اے ہمو رجعت پرست طبقہ نا
کوزہ غان آجو کروئی اے ہرافک
تیتون او ارادب و فن اے پد
بشینو-تن ادب اے مخلوق آن
خٹک اتنگ خوانہ او ادب اے
زندنا درشان کروک و پروکا
وخت اے شوندار کنگ ناوسیلہ
جوڑکنگ خوانہ
(Yawar.2018.82)

ہراتم کہ ترقی پسند تحریک وجود ٹی بس گڑا اردو ادب ٹی اسہ گچینو انداز سے ٹی کاریم کرے-اردو ادب ٹی جاگمی مننگ تون او ارمو غٹ رجعت پرستی نا پنا باقاعدہ اسہ تنقیدی دبستان اس اڈ تننگا-ڈاکٹر اورنگ زیب (2015) نا پاننگ نارداٹ دادبستان اردو ادب نا تینا ایجاد اس مگہ داڑا مار کسی تنقید نا اثرات اک زیات اسر-

ترقی پسند فکرے شعوری و لا شعوری دروشم اٹ نہ بیرہ ہندوستان نارداٹ بلکہ دنیا نا چندی ادب آتے ٹی اڈ تننگ ٹی 1917 نا روسی کمیونسٹ انقلاب اسہ گچینو کڑد اس مننگ کیک-انتھے کہ ہراتم روس ٹی اشتراکی نظام اے ہتنگ کن انقلاب و تبدیلی اس بس تو داڑان نہ بیرہ ہندوستان نامحکوم آخلکت سیاسی و ادبی رد اٹ اثرالک، بلکہ دانا اثرات اک دنیا نا ایلو بھازا آمحکوم انگا ملک و راج آتا سیاست و ادب آتے آتار-ہمو ہی اثرات اک بلوچستان نا ہم سیاست و ادب آتے اسکان سر مسر-دایمو ہی وخت اس کہ بلوچستان نا خلکت چندی راجی وئیل آتا گواچی اس-گڑا داڑے ہم مار کسی فلسفہ نا اثرات اک ہندن مون آبسر دنکہ ہرا وڑاٹ ہندوستان نا

راجی ترقی ٹی کمک کرو کا ترقی پسند ادب ہمو نظریہ و رجحان آتے آن اسٹ اے ہرا ادبی او تحریک سے نارداٹ مون آبسونے-داراست اے کہ بھاز ادبی فکر و رجحان اک اسٹ ایلو نا ضد آن اڈ ہلیرہ-مگہ چندی فکر و رجحان اک پین بھلو نظریہ یا مہا بیانیہ سے نا کوالخواہی کرسہ اسہ بیانیہ سے نارداٹ اڈ ہلیرہ-دا نا جوان انگا وڑک، ترقی پسندی نا فکرے ہر مار کسی نظریہ نا اسہ بیانیہ سے نارداٹ مون آبسونے-انتھے کہ ہراتم ترقی پسندی نا فکر و رجحان 1936 ٹی اردو ادب ٹی "انجمن ترقی پسند مصنفین" نا پٹ باقاعدہ اسہ شعوری او تحریک سے نارداٹ مون آبس تو اوڑا مار کسزم نا بھلو اثر اس-دا بابت اٹ ڈاکٹر سعید (2015) نوشتہ کیک؛

"سجاد ظہیر او نا
سنگت اک لندن آن فاشنم نا
خلاف سوشلزم نا نظریہ ئے
ہندوستان ایسر بسر-ہندا
ہندوستانی ورناک لندن ٹی کارل
مارکس نا اشتراکی فلسفہ غان
متاثر سوسر-ترقی پسندی نا
اولیکویندا او اشتراکیت اس ہندا
خاطر آن ترقی پسند ادیب اک
اشتراکیت آزیات زور تخانو
ترقی پسند تحریک راج ٹی
معاشی بے بریبری اعتراض
کرینو-"

(Ahmed, 2015, p. 44)

انجمن ترقی پسند مصنفین آ مارکس نا اشتراکی فلسفہ نا اثرات اک ضرور اسر-انتھے کہ اسٹ تو ہندوستان نا مخلوق انگریز سامراج نا زلم و زور کی نادو آن استحصالی و غلامی نا زنداس تیر کنگ اس-ایلو او فتا غٹ اک لچر او راجی زندمتکنا نظریہ و تصورات آتا گواچی اس ہراڑان او فتا راجی زند ہر حوالہ اٹ ترقی و شونداری نا مزل آن پد سلوک اس-ہندا خاطر آن چندی روشن خیال و

لٹ خانہ تحریک اے مستی دنگ کن ایلو
کڑدہ غاتے تو اوار بابو عبدالرحمن ہم مونی اس۔ دا بابت
اٹ عبداللہ جان جمالدینی (2015)ن و شتہ کیک کہ،

ای (عبداللہ جان جمالدینی) اور
عبدالرحمن کرد و عبدالواحد
کرد تینا ملازمت آتے الان و
سیاسی تحریک آتے ٹی اور مسن
ولد آزات جمالدینی، نادر
قمبرانی و شیر محمد تون اور پین
چندی و رناک ننتون اور مسر
تا کہ تینا وطن نا خدمت اے
کین۔ ہندا اوڑ غٹ سنگتاتا اور
رہنگ لٹ خانہ ناپنٹ

مشمہور مس۔ (Jamaldeni,
- 2015, pp. 13–15)

مستی نوشتہ کیک کہ ننا مقصد تینا خلکت
اٹی سیاسی شعور ہتنگ تون اور تینا تاریخ و ثقافت، ادب،
شاعری و زبان تاستی دنگ اسکہ ہرا ادبی مجلس آک
کہ مسرہ او فترے ٹی ترقی پسند ادب و شاعری نافکرے مونی
دنگ کن کاریم مسکہ۔

بابو عبدالرحمن کردے جوانی آن شاعری نا
شونک ضرور مسر و مگہ باقاعدہ شعوری وڑاٹ ادب نادنیائی
لٹ خانہ نادور ٹی گام تخا۔

”بابو نا تخلیقی سفر“ لٹ خانہ“ نا
دورتون گنڈوک اے ہرا 1950 نا
دور ٹی پاش کرے، ہرا زندگی و
ادب نا غٹ پہلوتے احساس و
اظہار نا وسیلہ ودی کرے۔ لٹ
خانہ نا ایلو کڑدہ غاتے تون اور اور
بابو نا احساس و اظہار آپہم لٹ
خانہ نا اسٹڈی سرکل آتا اثر
اس۔“ (Kurd, 2015, p. 29)

اردو ادب ٹی ترقی پسند تحریک اس۔ ہندا ہی اثرات آک
غیر شعوری درشم اٹ بلوچستان ناسیاست او براہوئی و
بلوچی ادب اٹ جاگہی مسر بلکہ داڑتون اور مار کسی
فلسفہ و ترقی پسند فکرے ”لٹ خانہ“ ناپنٹ باقاعدہ اسہ
شعوری و تحریک سے نا دروشم اٹ مونی ہتنگ نا
کوشست کنگا۔ دنگہ عبداللہ جان جمالدینی نوشتہ
کیک؛

”لٹ خانہ بلوچستان ٹی ترقی
پسندی و روشن خیالی نا تحریک
ناداستان اے۔ ہرا نابنا
1950 آن مس۔
(Jamaldeni, 2017, p.
17)

1950 نا سال ہمو وخت اس، کہ بلوچستان نا
خلکت نا محرومیک کچ آن زیات اسر۔ اسہ سامراجی
طاقت اسے نا کوزہ گیریت آن پیشن مننگ تون اسہ پین
سخت او کوزہ گیریت سے نا گواچی مس۔ گڑا ہمو ہی
بدحال انگا جاو آک چندی ترقی پسند و روشن خیال او
سیاسی کڑدہ غاتے تون اور شاعر و ادیب ودی
کریر۔ بلوچستان نا خلکت ناڈ کھو وڈدے محسوس کر سا
ہمو سیاسی کڑدہ، شاعر و ادیب آک تینا سیاسی و ادبی
خدمت آتارداٹ تینا راج نا مخلوق ناراجی وئیل آتے ایسر
کننگ و شونداری نا پارہ غادنگ کن جہدے برجا
تخار۔ او فتا ہمو جہد لٹ خانہ تحریک نا دروشم اٹ مون
آبس۔ ہمو کڑدہ غاک کہ ہرافک ترقی پسند فکر تون
گنڈوک اسر ہمو فترے تون بابو عبدالرحمن کرد ہم اور اس۔
دا بابت اٹ حاجی شاہ بیگ شیدا
(2008) درشان کیک کہ لٹ خانہ نا پنی آبندغ آتے ٹی
میر غوث بخش بزنجو، میر شیر محمد مری، میر گل خان
نصیر، میر عبدالواحد کرد، لاغلام جان شاہوانی، ڈاکٹر
خدا ئیداد او پین چندی بندغ آتے تون اور بابو عبدالرحمن
کرد ہم اور اس اوفک (بلوچستان ٹی) ترقی پسند ادب و
صحافت و تاریخ نابنا لے کریر (Sheda, 2008, p. 3)۔

محنت کش ٹی او تینا شاعری نا
دایہلو اے پاش کرینے- او غریبی
ٹی ڈکال سے نا خلوک لنگڑیان
تینا بائے سلوک نیم شام ہیرانا او
مونے خنوبارو کا جان تہن پڈتا
خالی سرو۔

(Mengal, 2015, p. 24)

ہیرا وڑ کہ بابو عبدالرحمن کرد تینا شاعری ٹی
کوزہ گیریت، زلم جبرو استحصال نا سوہ آن غریبی ہرے
وسی وپین چندی راجی وئیل آتے درشان کرسا اوفتا
ایسری نا خواستگارے ہموڑے اسہ امن و امان، خوشحال و
شوندار و دنیا سے ہم خواستگار خننگ اک- او تینا
شاعری ٹی اسہ ہندو دنیا سے ناڈ کرے کیک ہراڑے بندغ
راجی وئیل آتا قید اٹی مف او اسہ آجو و شاندار و زندس تیر
کے- دنکہ شاعری سے ٹی درشان کیک؛

"امن امان نادنیا
گچین انسان نا
دنیا

او دنیا شاد آبادے

اوڑے انسان آزادے

(Kurd, 2015, p. 125)

بابو عبدالرحمن کرد تینا شاعری ٹی حقیقت
نگاری آن کاریم ہلسہ خواری کش و غریبی اے اسہ
است ہسون و انداز سے ٹی درشان کیک- او پائک کہ
سرمایہ دار آک محنت کش آنا استحصال اے کرسا اوفتا
خواری تا کھٹیا اے کنیرہ- او فترے آزلم و جبر کرسا پارہ کہ
خواری کنگ نما قسمت اٹ نوشتہ اے- محنت کش
آک ہم اوفتا زلم و استحصال اے تینا قسمت سمجھسا
چپ کیرہ۔

دن تو بابو عبدالرحمن کرد نا شاعری ٹی
چندی سر حال آک نظر بیرہ- ہموہی سر حال آتے ٹی
خاص وڑاٹ مزاحمتی، وطن دوستی و ترقی پسند
سر حال آک بابو نا شاعری ٹی لٹ خانہ تحریک آن
وسم ضرور سرور مگہ دا سر حال آتے خاص وڑاٹ ترقی
پسندی نا فکرے او نا شاعری ٹی اتنگ ٹی او نا سیاسی
شعور و بلوچستان ناراجی وئیل آتا د و ضرور اے انتے
کہ؛

"ہر اتم بابو عبدالرحمن کرد
1940 ٹی سیاست ٹی گام تہا
ہمو تم بلوچستان زلم جبرتا
کیرغان اس- مخلوق تینا بنیادی
حق آتے آن محروم اس- غربت
مفلسی بے وسی نازندالس اے
بہاز خواری و زار کریسس-"
(Sani, 2013, p. 126)

لٹ خانہ نا تحریک اے ترقی پسندی نا فکرے
مون آدننگ کن اڈ تننگا- ایلو دا تحریک اموزمانہ ٹی اڈ
تننگا ہراڑان منہ سال مسست 1936 ٹی ہندوستان نارو
ادب ٹی "انجمن ترقی پسند مصنفین" نا پنا باقاعدہ اسہ ترقی
پسندی نا تحریک اس اڈ تننگا- ہرانا اثرات آک بہاز ترندی
اٹ خڑک و مرنا چندی زبان و ادب آتے اسکان تالان مرسا
کریر- امواتر آتے آن لٹ خانہ تحریک نا ایلو کڑدہ غاتے
تون اوار بابو ہم بچنگ کتو- دنکہ امیر الملک
مینگل (2015) نوشتہ کیک؛

سیر صاحب (بابو عبدالرحمن
کرد) کہ وختس شاعری ٹی
شعوری کوششے شروع کرے
ہمو وختا قومی تحریکاتون اوار
ترقی پسند شاعری نارواج ہر
صغیر ہندوستان ٹی رواج
ہلکوسس- دا معلوم ہریک کہ
او ہم داڑان اثر الک او نا نظم

کھٹیا (Conclusion)

بابو عبدالرحمن کرد نابراہوئی شاعری نافکری
چاچ اے ہلنگ آن پدا پاننگ مریک کہ بابو نا شاعری ٹی
ہراوڑ کہ مزاحمتی رنگ تون اواریں چندی سرحال آک
نظر بریرہ ہمووڑ ترقی پسندی نافکرو رجحان ہم اسہ گچینو
دروشم سے ٹی نظر بریک۔

بابو عبدالرحمن کرد نابراہوئی شاعری ٹی ترقی
پسندی نارنگ اراکان وامریس؟ دا بابت اٹ او نابراہوئی
شاعری نافکری ردوم ناچاچ اے ہلنگ آن پد مسہ سوب
مون آبریرہ ہرافک بابو نا شاعری ٹی ترقی پسندی نافکرے
ہتنگ، وسم کنگ ٹی اسہ گچینو کڈاس ادا کرینو۔

اولیکو سوب:

بلوچ راج ناسیاسی، راجی ومعاشی بڑی شیفی
تے آن ودی مروکا راجی وئیل آک او، دنکہ بلوچستان نا
خلکت بھلو وخت اسے آن کوزہ گیریت، زلم
زوراک، غلامی، جبرو استحصال، رجعت پرستی
وقدامت پرستی کون آراجی وئیل آتا دو آن بھلو وخت
اسے آن بدحالی وپسماندہی ناگواچی اس۔ گڑا بابو ناراج نا
پسماندہ و بدحال انگا جاوور اس کہ اودے اسہ انقلابی
سیاست دان اس جوڑ کنگ تون اواریں شعوری وڑاٹ
ترقی پسندی نافکر آن شپ کرے۔

ارٹمی کو سوب:

اردو ادب نا ترقی پسند تحریک اے، ہراڈ ہلنگ
آن پد تینا خڑک و مرٹنا چندی زبان و ادب آتا بھازا ہمو
شاعر و ادیب آتے بھاز ترندی اٹ زہمی کرے ہرافک ادب
برائے زندگی نامنو ک اسرہ و ادب اے راجی زندنا وئیل آتا
درشانی نا وسیلہ جوڑ کنگ خوائسہ۔ داہمو زمانہ اس
بابو شعوری وڑاٹ شاعری نادنیائی گام اے تخاسس۔ گڑا
اوہم بلوچستان نالیو ترقی پسند فکر والا شاعر و ادیب آتے
آن باردا تحریک نا اثرات آتے آن بچنگ کتو۔

"ہریو محنت کشرے"

است ٹی فکر و غم

جان ٹی لنگڑیاں اف ساه و دم

مختن خوار و زارے قدم بہ قدم

پیسہ والا کرے اوڑا جور و ستم

پارہ تہ دانا تقدیر نا گوازی اے

خواجہ ہندا ٹی تینٹ عجب

راضی اے"

(Kurd, 2015, p. 85)

بابو عبدالرحمن کرد تینا شاعری ٹی فطری
اگڑا تا درشانی ٹی ہم ترقی پسندانہ فکرے مون آہتنگ نا
کوشست کرینے۔ ہراڈے کہ مش، جبل، تار، کوہسار،
ملگزار و پین چندی گڑا تا زکرے کرینے ہمووڑے ترقی
پسند خیال آتے ہم اسہ جوانو وڑ سے ٹی درشان
کرینے۔ ہندن قدامت پرستی و رجعت پرستی کون آ
تصورات آتے آن ودی مروکا جہالت نا تارمئی آن پیشن
منگ و ہمو تارمئی تے شعور و آگائی ناروشنی ٹی بدل
کنگ کن ہم است خوابی کرینے۔ ہندا اوڑ ہمو جہالت
وراجی وئیل آتا درشانی آن پد تموک، پستی و خواری نا
گواچی مروک و برے شان مروکا راج کن است ہسونی
کر سہ شاعری اس کیک کہ؛

جبل کوہسار آتے آن بش مروں

نن مشت تار آتیاں بش مروں

جہالت نا غار اتیناں بش مروں

تینا ملگزار اتیناں بش مروں

ننا کوچہ و ملک برے شان اے

ننا است ایلم پریشان اے۔

(Kurd, 2015, p. 23)

ملک دا اسہ جتاؤ شرہ اسے-ولے دا پٹ پولی نوشت نا رداٹ بابو نا شاعری ٹی ترقی پسندی نا سرحال آتا جاجس ہلنگانے-ہندا وڑ داہم مون آہتنگانے کہ او نا شاعری ٹی دافکر ورجحان ہراوڑیس و جاگہی مس-ہندن دابابت اٹ چندی وئیل آک مون آبریرہ ہرافک او نا شاعری ٹی شعوری و لاشعوری دروشم اٹ ترقی پسندی نا فکرو رجحان اے ہیسونو۔

داہیت راست اے کہ ادب ٹی تحریک، فکر ورجحان آتے اڈ تنگ ٹی بھازا ایلادبی تحریک، نظریہ و راجی وئیل آتا بھلو دواس مریک-ہرافک اسہ شاعر و ادیب اسے خاص وڑاٹ وختس شعوری و وختس لاشعوری دروشم اٹ زہمی کیرہ-ہندا وڑ بابو عبدالرحمن کرد نا شاعری ٹی ہم شعوری و لاشعوری دروشم اٹ ترقی پسندی نا فکرمے ہتنگ ٹی راجی و ادبی تحریک آتا کڑد نظر بریک۔

بابو عبدالرحمن کردمے ترقی پسند شاعر اس جوڑ کنگ ٹی بلوچستان ناڈ کھوئیل و خاص وڑاٹ بلوچستان نا مخلوق نا غریبی، لنگڑی، لوچی، غلامی، سامراجی زلم، او تینٹ داڑے نا سرمایہ دار و جاگیر دار، سردار، نواب، میرو ٹکری تا دوآن حد آن زیات استحصال و خوار مننگ و خلکت ٹی رجعت پرستی کون آراجی وئیل آتا دواس-ولدا دا فکر شعوری وڑاٹ بابو نا شاعری ٹی اردو ادب نا ترقی پسند تحریک نا اثرات آتے آن ہندا خہ پین سوگو و شو نادر مرسا کرے-ہندا وڑ دافکرے بابو نا شاعری ٹی شعوری دروشم اٹ وسم کنگ ٹی بابو نا تینا دور نا مار کسی فکرتون گنڈوک و ترقی پسند آ بندغ آتے تون سنگتی ویش و توس ہم اس ہراولدا وفتے اسہ ہندنو سیاسی و ادبی و تحریک اس جوڑ کنگ نا پارہ غادرے ہرانا مسخت براہوئی و بلوچی ادب ٹی ترقی پسندی نا فکرمے مون آدنگ اس-ہرا "لٹ خانہ" نا پٹ مشہور مس-دا بابو عبدالرحمن کرد او نا سنگت آتا ہم کو شست اس کہ اوفک ترقی پسندی کون آ سرحال اے شعوری وڑاٹ دودتسر-ہرا براہوئی شاعری ٹی داسکان ہم ہر جاسلو کرے۔

مسٹیمیکو سوب:

لٹ خانہ تحریک بلوچستان ٹی خاص وڑاٹ براہوئی و بلوچی ادب اٹ ترقی پسندی نا فکرو رجحان اے مون آہتنگ نا اسہ شعوری و کوشستس اس-دا تحریک اردو ادب نا ترقی پسند تحریک و مارکس نا اشتراکی فلسفہ نا اسہ بیانیہ اسے نا دروشم اٹ اڈ ہلک-دا تحریک اے اڈ تروک آک غٹ ترقی پسند سوچ و فکر نا اسر-بابو عبدالرحمن کرد نا نہ بیرہ ہموقتے تون بش و توس اس بلکہ دا تحریک اے مون آدنگ کن تینٹ ہم اسہ گچینو کڑد اس ادا کرے-داکان او نا شاعری ٹی ترقی پسندی نا رنگ زبیدار مرسہ کرے-ہندا اڑان ہی بابو عبدالرحمن کردمے اسہ وطن دوست، مزاحمتی شاعر اس پاننگ تون او اسہ ترقی پسند شاعر اس پاننگ کینہ۔

شرہ جہ Discussion

براہوئی شاعری اے روایتی سرحال آتے آن کسنگ و گچین و شو نادر کنگ ٹی بابو عبدالرحمن کرد نا اسہ جوانو کڑد اس نظر بریک-او براہوئی ادب نا ہم شاعر اے آن اسٹ اے ہرافک براہوئی شاعری نارنگ اے بدل کنگ و وخت نارداٹ پوسکنو سرحال مون آہتنگ ٹی گچینو کوشست کرینو۔

بابو نا شاعری نا اگہ اسہ سرجمو جاجس النگ اے تواوٹی سرحال آتا اسہ گچینو رنگ اس نظر بریک-بابو تینا شاعری ٹی فطرت نا درشانی، وطن دوستی، مزاحمتی سرحال آتون او اترقی پسندی نا فکرو رجحان اے ہتسہ تینا دور ٹی براہوئی شاعری اے سرحال نا بابت اٹ اسہ پوسکنو رخ اس تسونے-ہندا خاطر آن بابو عبدالرحمن کردمے براہوئی شاعر آتا سرخیل پاننگانے۔

بابو نا شاعری ٹی وطن دوستی و مزاحمتی رنگ ایلو سرحال آتے آن زیات اے ہندا سوب آن بابو براہوئی ادب ٹی اسہ مزاحمتی شاعر اسے نا حیثیت اٹ یاد کنگ اک-داکان بیدس او نا شاعری ٹی اخس کہ پین سرحال

References

- Ahmed, S. (2015, July–September). Taraqi pasand tehrek ka adabi wa fikri assas. *Urdu Research Journal*, 6, 42–46.
<http://www.urdulinks.com/urj/?p=562>
- Anwar, J. (2017). *Adabi Istelihat*. National book foundation, Islamabad.
- Jamaldeni, A. J. (2015). Brahui jaded shaira ta sarkhel Mir Abdul Rehman Kurd. In *Shaff Girok* (2nd ed., pp. 13–15). Brahui Academy Quetta-Balochistan.
- Jamaldeni, A. J. (2017). *Lat Khana*. Sangat Academy, Quetta.
- Kurd, A. R. (2015). *Shaff Girok* (2nd ed.). Brahui Academy Quetta-Balochistan.
- Kurd, S. (2015). Babo Abdul Rehman Kurd ke maqale, mazameen aur idariy. In *Nawa-e-Bolan* (p. 29). Brahui Academy Quetta-Balochistan.
- Mengal, A.-M. (2015). Sarhaal. In *Shaff Girok* (2nd ed., p. 24). Brahui Academy Quetta-Balochistan.
- Sheda, S. (2008, October 11). Babo Abdul Rehman Kurd na fann o shakhsiyat. *Talar (Weekly)*, 3 (40), 3.
- Sani, L. A. (2013). *Brahui Jaded Shairi* (2nd ed.). Rahshon Adabi dewaan Balochistan-Quetta.
- Ullah, A. (2018). *Tanked Ki Jamaliyat (marksiyat, Nao marksiyat, taraqi pasandi)* (Vol. 4). Fiction House, Lahore.
- Yawar, Y. (2018). *Taraqi Pasand Tehrek aur Urdu Shairi*. City Book point, Karachi.
- Zaib, A. (2015). *Pakistan men Urdu tanked*. Beacon Book, Lahore.